Зайшовши до курильного вагона трансконтинентального експреса, побачив там Джефферсона Пітерса, який один з усіх людей, що живуть на захід від річки Уобаш, має голову на в'язах і може ворушити одразу обома великими півкулями мозку та ще й мозочком на додачу.

Поле діяльності Джеффа не якесь там незаконне шахрайство. Удовам і сиротам його боятися нічого: він забирає тільки лишки. Найчастіше він полюбляє уподібнювати себе до мішені у вигляді пташки, в яку перший-ліпший марнотрат або нерозважливий вкладник може пошпурити кількома зайвими доларами. Знаючи, що на Джеффові голосові зв'язки добре впливає тютюн, я з допомогою двох грубезних і легкозаймистих сигар "брева" почув історію його останньої афери.

— В нашому ділі,— сказав Джефф,— найважче знайти благородного, надійного, бездоганно чесного партнера, з яким можна було б шахрувати спокійно. Найкращі фахівці, з якими мені випадало здійснювати ту чи іншу комбінацію, іноді вдавалися до крутійства.

Ось чому торік улітку я надумав податися в такий закутень, де ще не встиг побувати змій-спокусник, і глянути, чи не знайду там собі помічника, який має хист до злочинства, але ще не розбещений успіхом.

Натрапив я на одне містечко, здавалося, цілком підходяще. Жителі ще не знали про те, що Адама витурили з райського саду, й розкошували як в Едемі, даючи імена всіляким тваринам і вбиваючи гадюк. Містечко мало назву Маунт-Нібоу й розташоване було приблизно там, де сходяться разом Кентуккі, Західна Віргінія та Північна Кароліна. Як? Ці штати не межують між собою? Дарма, в усякому разі десь там поблизу.

Згайнувавши цілий тиждень на те, щоб переконати жителів містечка, що я не збирач податків, я одного разу заглянув до крамнички, де збиралися місцеві пустобрехи, і почав розвідувати обстановку.

— Джентльмени,— кажу я, після того як ми вже потерлися носами й гуртом обступили барильце з сушеними яблуками,— по-моєму, ніде на землі немає таких людей, як у вашому місті. Ви безмежно далекі від будь-якого гріха чи плутні. Всі жінки у вас хоробрі й доброзичливі, всі чоловіки чесні й запопадливі. Життя тут, певно, прямо ідилія. Мимоволі згадуєш,— кажу,— прекрасну баладу Гольдштайна "Покинуте село", де є такі чудові рядки:

Став здобиччю знегод лихих цей край;

Хто здатний чарам злим покласти край?

Суддя повільно їхав мимо, мамо.

Я стану королевою, і край.

— Ваша правда, містере Пітере,— каже крамар.— Таких доброчесних і млявих громадян, як ми, ви не знайдете в усіх Блакитних горах. Але ви, мабуть, не знаєте Руфа Тейтема?

— Авжеж, не знає,— озивається міський констебль.— Та й де б вони могли познайомитися? Цей Руф, безсумнівно, найзапекліший негідник з усіх, що будь-коли уникнули шибениці. До речі, я згадав, що іще позавчора мав випустити Руфа з холодної. Він уже відсидів свої тридцять діб, які йому присудили за вбивство Янса Гудло. А втім, зайвий день чи два Руфові не завадять.

— Щоб я провалився,— кажу я їхньою гірською говіркою.— Невже в Маунт-Нібоу є такий душогуб?

— Гірше,— відповідає крамар.— Він краде свиней.

Я надумав розшукати цього містера Тейтема. Через кілька днів після того, як констебль випустив його з тюрми, я познайомився з Тейтемом і

запросив його на околицю міста; ми сіли на якусь колоду й завели ділову розмову.

Мені був потрібен компаньйон сільської зовнішності для одноходової комбінації, яку я збирався проробити під час запланованого турне по деяких містах Заходу, і Руф Тейтем був ніби створений для відведеної йому ролі, більш підходящої кандидатури годі було бажати.

Він був здоровенний, як добрий гравець в бейсбол, а очі мав блакитні й непевні, немов у порцелянового песика на каміні, з яким бавилася тітка Гаррієт, ще будучи маленькою дівчинкою. Волосся кучеряве, наче в дискобола в Римі, і колір його нагадував картину "Захід сонця у Великому Каньйоні", намальовану американським художником і почеплену в салоні, щоб затулити каглу. Це було втілення Сільського Простака. Ви б пізнали його навіть на сцені вар'єте, з бавовняною шлейкою через плече й соломинкою за вухом.

Я виклав своє діло й побачив, що пропозиція припала йому до душі.

Облишмо таку банальну дрібницю, як смертовбивство,— кажу я.— Чи зробили ви щось істотніше в галузі махінацій і крутні, на що ви могли б послатися — з гордістю чи без гордості — як на доказ вашої фахової придатності?

— А хіба,— каже він, по-південному розтягуючи слова,— хіба ви ще про мене не чули? В усіх Блакитних горах жодна людина — чи то негр, чи білий — не вміє так спритно вкрасти порося: не чутно, не видно, та ще й замести за собою сліди. Я можу поцупити порося,— веде він далі,— із хліва, з-під рундука, біля корита, у лісі, вдень і вночі, звідки завгодно і як завгодно — і ручаюсь, що ніхто не почує навіть кувікання. Весь секрет у тому, як узяти порося і як його нести. Сподіваюсь,— розповідає цей благородний спустошувач свинячих хлівів,— що колись мене визнають чемпіоном серед свинокрадів.

— Гонор,— кажу я,— похвальна річ, і для Маунт-Нібоу свинокрадство неабияке досягнення, але на ширшій арені, містере Тейтем, ваше заняття вважатимуть безнадійно провінціальним. А втім, воно свідчить про вашу лояльність і надійність. Я беру вас у компаньйони. Капіталу в мене тисяча доларів готівкою, і завдяки вашому простацькому вигляду ми здобудемо на грошовому ринку кілька привілейованих акцій "Шукай вітра".

Я законтрактував Руфа, і ми рушили з Маунт-Нібоу в долину. По дорозі я муштрував його для задуманої мною операції. Перед тим я два місяці пробайдикував на Флорідському узбережжі й відчував приплив неабиякої енергії, а в голові у мене аж гуло від усяких планів та задумів.

Я тоді хотів прочесати гребенем завширшки дев'ять миль увесь фермерський район на Середньому Заході, куди ми й подались. Але, діставшись до Лексінгтона, ми застали там цирк братів Бінклі. Місто аж кишіло репаною голотою, що припхалася сюди з навколишніх сіл і грюкала своїми саморобними черевиками по бельгійському бруку вулиць. Я ніколи не пропускаю цирку без того, щоб не залізти в чужу кишеню й не розжитись якоюсь дещицею. Тому я найняв дві кімнати зі столом для Руфа й для себе недалеко від цирку в домі однієї солідної вдови, яку звали місіс Піві. Потім я повів Руфа до крамниці готового одягу й спорядив його з ніг до голови як сущого джентльмена. У своєму новому вбранні, яке ми йому вибрали разом зі старим Місфіиьким, він мав дуже ефектний вигляд: яскраво-блакитний костюм у жовто-зелену кліточку, модна жилетка кольору засмаглої шкіри, червоний галстук і найжовтіші в місті черевики.

Це був перший у житті Руфа костюм, досі він носив штани з домотканого полотна й просту сіру сорочку — одяг свого рідного краю. Не дивно, що він пишався своїм костюмом, наче дикий ігоррот — новим кільцем у носі.

Того ж вечора я подався до цирку й організував неподалік гру в скойки. Руф мав удавати стороннього і грати проти мене. Я дав йому

пачку фальшивих грошей для ставок і залишив стільки ж собі у спеціальній кишені, щоб виплачувати його виграші. Не те, щоб я не довіряв йому; просто я не можу скерувати кульку на програш, коли бачу, що ставлять справжні гроші. Щоразу, коли я намагаюся це зробити, пальці мої страйкують.

Я поставив столик і заходився показувати, як легко вгадати, під якою скойкою горошина. Неписьменні телепні збилися щільним півколом і почали підштовхувати одне одного ліктями й під'юджувати робити ставки. Саме тут з натовпу мав вийти Руф, виграти кілька дрібних монет, щоб і іншим захотілось взяти участь у грі. Але де ж це Руф? Його немає. Двічі чи тричі вигулькнув десь збоку, бачу: стоїть, вирячивши баньки на афіші й набивши рот арахісовими цукерками, а близько так і не підійшов.

Дехто із сміливців наважився поставити якусь дрібну монету, але грати в скойки без напарника — це все одно, що ловити рибу без наживки. Я припинив гру, маючи лише сорок два долари прибутку, хоч розраховував зідрати з цих неотес принаймні двісті. Об одинадцятій годині я вернувся додому й пішов спати. Мабуть, гадав я, цирк занадто сильна спокуса для Руфа, і він не встояв перед музикою та іншими принадами. Я вирішив добряче поговорити з ним уранці щодо принципів нашого бізнесу.

Тільки-но Морфей припнув мої плечі до злиденного матраца, як увесь будинок сповнився якимись непристойними вульгарними вигуками, схожими на крик дитини, коли вона об'їсться зелених яблук. Я схоплююся з ліжка, відхиляю двері в коридор, гукаю господиню і, коли вона висовує голову, кажу:

— Місіс Піві, шановна добродійко, будьте ласкаві, заткніть пельку вашій дитині, щоб чесні люди могли виспатися після важкого дня.

— Сер,— каже вона,— це не моя дитина. Це верещить свиня, яку дві години тому приніс до себе в кімнату ваш друг містер Тейтем. І якщо ви її

кузен, чи дядько, чи брат, то я буду вам щиро вдячна, якщо ви самі, шановний добродію, заткнете їй пельку.

Я накинув якусь там одежину, необхідну в порядному товаристві, й пішов до Руфової кімнати. Він уже встав, засвітив лампу й наливав у бляшанку молока для рябого, підсвинка, який верещав, аж заходився.

— Як же так, Руфе? — кажу я.— Ви знехтували своїми обов'язками й звели нанівець усю мою гру. І поясніть, звідки тут свиня? Ви, як видно, знову взялися за своє.

— Не гнівайтесь на мене, Джеффе,— каже він.— Ви ж знаєте, що я небайдужий до поросят. Красти їх — це вже моя друга натура. А сьогодні трапилася така чудова нагода, що я просто не міг стриматися.

— Ну й ну! — кажу я.— Може, ви й справді хворі на клептосвинію. Але хто знає, може, коли ми виберемось із смуги, де розводять свиней, ваше серце схилиться до якогось вищого й прибутковішого злочинства. Проте я ніяк не можу втямити одного: нащо вам обтяжувати своє сумління такою паскудною, недоумкуватою, зловредною, верескливою скотиною?

— Це через те, Джеффе,— каже він,— що ви не відчуваєте симпатії до поросят. Ви не розумієте їх так, як я. Ось це, приміром, обдароване непересічними розумовими здібностями й інтелектом. Щойно воно пройшлося по кімнаті на задніх ногах.

— Гаразд, я йду спати,— кажу.— Постарайтесь, якщо зумієте, вмовити свого любого інтелектуала, щоб він трохи вгамувався.

— Порося було голодне,— каже Руф.— А тепер воно засне й не кричатиме.

Я завжди перед сніданком читаю ранкову газету, якщо тільки опиняюся в такому місці, де поблизу є друкарська машина чи хоча б

ручний верстат. Другого дня я встав рано і знайшов на парадному ганку "Лексінгтонський щоденник", його щойно приніс листоноша. Мені насамперед упала в око об'ява на першій сторінці:

П'ЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛАРІВ ВИНАГОРОДИ

Зазначена сума буде виплачена без жодних розпитувань тому, хто поверне — живою й неушкодженою — славнозвісну європейську вчену свиню на прізвисько Беппо, яка пропала чи була вкрадена учора ввечері з виставочного павільйону цирку братів Бінклі.

Дж. Б. Теплі, комерційний директор цирку.

Я ретельно згорнув газету, поклав її у внутрішню кишеню й пішов до Руфа. Він був уже майже одягнений і годував свиню рештками молока та яблучним лушпинням.

— Здрастуйте, здрастуйте, доброго ранку всім вам! — вітаюсь я весело й приязно.— То ми вже на ногах? І поросятко снідає? Що ви збираєтеся з ним робити, Руфе?

— Запакую його в корзину,— каже Руф,— і відішлю моїй мамі в Маунт-Нібо.у. Все ж буде їй якась забава, поки я вернусь.

— Яке чудове поросятко! — кажу я, чухаючи йому спину.

— А вчора ви обзивали його всякими поганими словами,— каже Руф.

— То ж учора,— відповідаю,— а сьогодні воно здається набагато кращим. Бачите, я виріс на фермі й дуже люблю свиней. Але я завжди лягав спати із заходом сонця й ніколи не бачив жодної свині при світлі лампи. Ось що я зроблю, Руфе,—кажу,— я дам вам за цю свиню десять доларів.

— Мабуть, я не продам цієї свинки,— каже він.— Будь-яку іншу продав би, тільки не цю.

— А чому не цю? — питаю, потерпаючи від страху, що він уже щось пронюхав.

— А тому,— відказує Руф,— що це був найвидатніший подвиг у моєму житті. Ніхто інший не зміг би цього зробити. Якщо колись у мене буде сім'я і діти, то я сидітиму біля каміна й розповідатиму їм, як їхній тато украв свиню з напхом напханого людьми цирку. А може, і онукам розповідатиму. Мовляв, знай наших. А було це так,— каже він,— там стоять два намети, з'єднані між собою. Свинка лежала на помості, прив'язана маленьким ланцюжком. У другому наметі я побачив велетня і даму, геть порослу кудлатим сивим волоссям. Я взяв свинку й поповз назад під брезентом, а вона хоч би тобі писнула, сиділа тихше від миші. Я сховав її під піджак і пройшов повз добру сотню людей, поки вибрався на темну вулицю. Ні, мабуть, що я не продам цієї свинки, Джеффе. Я хочу, щоб мама зберегла її, це буде доказ мого великого подвигу.

— Свиня не проживе стільки років,— кажу я.— Навряд чи вона дотягне до того часу, коли ви почнете розповідати біля каміна свої старечі байки. Вашим онукам доведеться повірити вам на слово. Я даю вам за цю тварину сто доларів.

Руф глянув на мене здивовано.

— Свиня не може становити для вас такої цінності,— каже він.— Нащо вона вам?

— Розумієте,— відповідаю я,— з першого погляду, мало хто, побачивши мене, подумає, що я артист. І все ж у мені є артистична струнка. Я колекціоную свиней. Об'їздив увесь світ у пошуках рідкісних свиней. В долині Уобаш я тримаю ціле свиняче ранчо, а в ньому представники мало не всіх надзвичайних порід — від мериноса до

польсько-китайських. Ця свиня, Руфе,— кажу я,— по-моєму, дуже цінної породи. Я гадаю, що це справжній беркшир. Ось чому мені хочеться придбати цю свинку.

— Я б з дорогою душею зробив вам послугу,— каже Руф,— але в мене теж артистична натура. Бо коли людина може так віртуозно вкрасти порося, то вона — артист. Поросята — моє натхнення. Особливо це. Я не віддам його навіть за двісті п'ятдесят доларів.

— Але послухайте,— кажу я, витираючи з лоба піт.— Для мене важить не так меркантильний бік справи, як мистецтво; і не стільки мистецтво, як любов до ближнього. Будучи експертом і аматором свиней, я вважаю за свій громадянський обов'язок придбати цю беркширську свиню для моєї колекції. Авжеж, сама свиня таких грошей не варта, але, виходячи з етики свиней як друзів і перших помічників людства, я пропоную вам за неї п'ятсот доларів.

— Джеффе,— відказує цей поросячий естет,— справа не в грошах, а в почутті.

— Сімсот,— кажу я.

— Хай буде вісімсот,— каже Руф,— і я вирву це почуття із свого серця.

Я поліз до свого потайного пояса по гроші й відрахував йому сорок купюр по двадцять доларів.

— Я візьму її до себе в кімнату,— кажу,— і замкну, поки ми снідатимемо.

Я взяв свиню за задню ногу. Вона страшенно закувікала, немов паровий орган у цирку.

— Дайте-но я,— каже Руф, бере свиню під пахву, притримує її рукою за писок і несе до моєї кімнати, як спляче немовля.

У Руфа, відколи я причепурив його, з'явилася просто-таки хвороблива пристрасть до франтівства. Після сніданку він сказав мені, що піде до Місфіцького купити собі бузкові шкарпетки. Тільки-но він пішов, я заметушився, немов однорукий інвалід у кропив'яній пропасниці, коли він клеїть шпалери. Найняв старого негра з шарабаном; ми сунули свиню у мішок, зав'язали його мотузком і поїхали до цирку.

Джорджа Б. Теплі я знайшов у невеликому наметі біля відкритого віконечка. Це був огрядний чоловік з гострими очима, здоровенним діамантом на чотири карати на червоному жакеті і в чорній ярмулці.

— Ви Джорж Б. Теплі? — питаю я.

— Можу заприсягтися, що де я,— відповідає він.

— Так от, я привіз,— кажу.

— Висловлюйтеся точніше,— просить він.— Ви привезли морських свинок для азіатського удава чи люцерну для священного буйвола?

— Ні те, ні друге,— кажу.— Я привіз вам учену свиню Беппо, онде вона в мішку в моєму шарабані. Сьогодні вранці я натрапив на неї в моєму палісаднику, вона підривала квіти. Якщо для вас однаково, я хотів би одержати належні мені п'ять тисяч доларів великими банкнотами.

Джордж Б. Теплі вискакує із свого намету і просить мене йти за ним. Ми ввійшли в один із виставочних павільйонів. Там на сіні лежить чорна, як смола, свиня з рожевою стрічкою круг шиї і їсть моркву із рук якогось чоловіка.

— Гей, Маке! — гукає Джордж Б. Теплі.— Сьогодні вранці нічого не скоїлося з нашою всесвітньовідомою?

— З нею? Ні! — каже Мак.— У неї апетит, мов у хористки о першій годині ночі.

— Звідки у вас ці фантазії? — звертається до мене Теплі.— З'їли вчора на ніч забагато свинячих котлет?

Я виймаю газету й показую йому об'яву.

— Фальшивка! — заявляє він.— Нічого про це не знаю. Ви ж самі бачили, як прекрасне всесвітньовідоме диво чотириногого царства споживало з надприродною мудрістю свій ранковий сніданок; воно не пропало, і його не вкрадено. А тепер бувайте здорові!

Догадавшись про все, я сів у шарабан і звелів дядечкові Неду їхати до найближчої алеї. Там я вийняв свиню з мішка, поставив її на землю рилом уперед, старанно прицілився і дав їй такого копняка, що вона вилетіла з другого кінця алеї — на двадцять футів попереду від свого вереску.

Потім, заплативши дядечкові Неду п'ятдесят центів, я пішов до редакції газети. Мені хотілося почути голу, неприкрашену правду. Я покликав до віконця агента по прийому об'яв.

— Ми побилися об заклад і хочемо знати, хто виграв,— кажу я.— Чи не був той чоловік, який учора ввечері дав оцю об'яву, опецькуватий, з довгими чорними вусами і кульгавий?

— Ні,— відповідає.— На зріст він приблизно шість футів і чотири з половиною дюйми, волосся у нього кукурудзяного кольору, а вифранчений, немов оранжерейна квітка.

В обід я вернувся до місіс Піві.

— Залишити мені на вогні трохи супу для містера Тейтема? — питає вона.

— Якщо ви триматимете на вогні суп до його повернення,— кажу,— то вам доведеться перевести на паливо всі ліси й усі вугільні шахти на земній кулі, але й цього буде замало.

— Тепер ви розумієте,— закінчив свою розповідь Джефферсон Пітере,— як важко знайти сумлінного й чесного ділового партнера.

— Але ж,— почав я, гадаючи, що давнє знайомство дає мені право на таке зауваження,— правило має бути чинним для обох сторін. Якби ви запропонували поділити обіцяну винагороду, ви б не втратили...

Джефф спинив мене поглядом, повним благородного обурення.

— Ви змішуєте різні поняття,— сказав він.— Я намагався здійснити цілком законну й моральну спекуляцію. Дешево купити й дорого продати — хіба не це діловий принцип Уолл-стріту? Там "бики" і "ведмеді"[1], тут свиня — яка різниця? Чим гірша свиняча щетина від бичачих рогів і ведмежої шкури?

[1] Спекулянти, які грають на американській біржі.